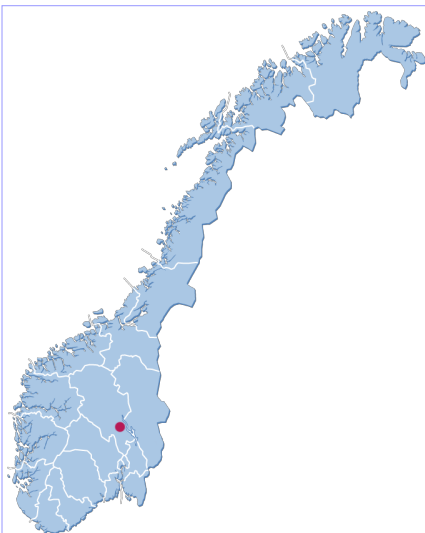
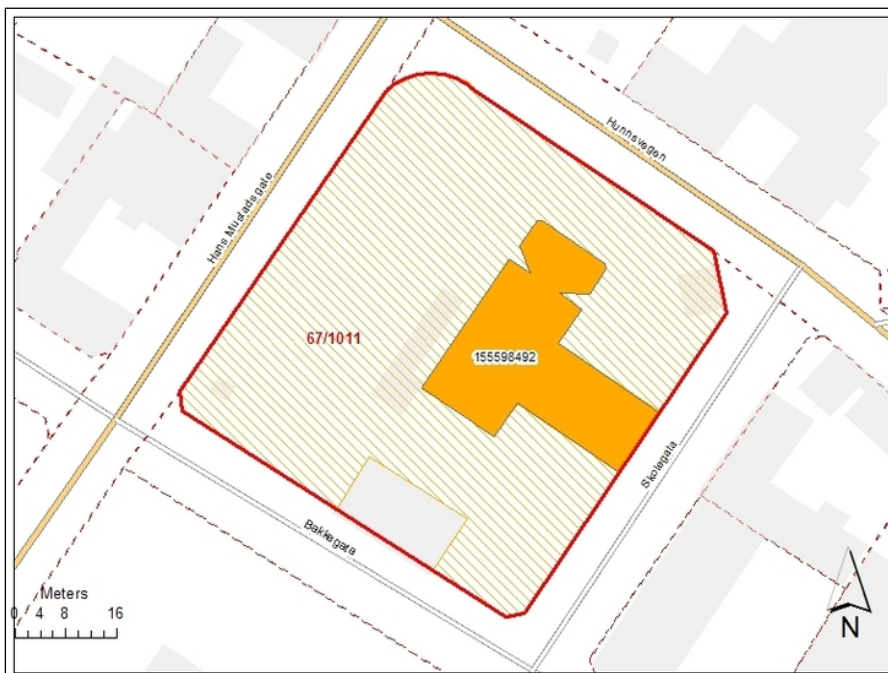

Bygnings- og eiendomsdata

Fylke: Oppland
 Kommune: 502/Gjøvik
 Opprinnelig funksjon: Fengsel
 Nåværende funksjon: Fengsel
 Foreslått vernekategori: Verneklasse 2, bevaring
 Totalt antall bygg: 4

Situasjonskart. Opphavsrett: Statsbygg.

Bygningsoversikt, omfang vern

Byggnr	Byggnavn	Oppført	Verneklasse	Omfang	GAB nr	Gnr/Bnr
8374	ADM.BYGNING	1863	Verneklasse 2, bevaring	Eksteriør/Interiør/Utomhus	155598492	67/1011
8375	CELLEAVD.	1862	Verneklasse 2, bevaring	Eksteriør/Interiør	155598492	67/1011

Vern kompleks

Formål: Formål med vernet er å bevare Gjøvik fengsel som et kulturminne med stor lokal verneverdi og som en representant for den store utbyggingen av distriktsfengsler i 1860-årene.

Begrunnelse: Med hjemmel i lov om fengselsvesenet av 1857, ble det i de påfølgende tiårene oppført 56 distriktsfengsler med totalt 800 fangeplasser. Gjøvik avdeling av Vestoppland fengsel fremstår som en opprinnelig og lesbar representant for fengselstypen med cellebygning og forbygning. Den ubebygde hagen ivaretar fengselets eksponering mot omgivelsene og vitner om fengslets tidligere egenprodusering av mat. Også av interiører er det mye opprinnelig. Larvik og Vik fengsler fremstår som tydeligere representanter for fengselstypen.

Gjøvik avdeling av Vestoppland fengsel har kulturhistoriske kvaliteter og en lokal betydning som tilsier verneklasse 2. I henhold til kommuneplan for bygningsvern, vedtatt 29.10.1998 er fengselet merket med vernegrad 2, som betyr at det er eller vil bli regulert til spesialområde bevaring gjennom plan- og bygningsloven. Endringer må godkjennes av antikvarisk myndighet. Ref. Gjøvik kommune 25.02.09.

Omfang: Vernet omfatter cellebygningens og forbygningens eksteriør.
 Interiør: planløsning i forbygningens 2. etg. og hele cellebygning, samt originale interiørelementer.
 Uteområde: Som vist på kart.

Beskrivelse kulturmiljø

Vestoppland fengsel avdeling Gjøvik. Fengselet består av cellebygning og rettslokale/direktørbolig forbundet med en mellomgang og et velferdsbygg (tidligere bryggerhus, stall og bolig) og garasje.

Fengselet ligger på høyden like nord for 1860-årenes sentrum av Gjøvik, og er i dag en del av byen.

Med hjemmel i lov om fengselsvesenet av 1857, ble det i de påfølgende tiårene oppført 56 distriktsfengsler med 800 fangeplasser. Etter loven skulle hvert fengselsdistrikt ha minst ett distriktsfengsel som kunne romme samtlige straffanger i distriktet. Hver fange skulle ha sin egen celle, og det var uttrykkelig bestemt at de under fengselsoppholdet skulle holdes i enerom utelukket fra samkvem med andre enn dem som hadde gjøremål i fengselet på embetets vegne (jf. O.A. Wister i Enkelte trekk fra norsk fengselshistorie 1997). Prinsippet fra Botsfengselet om isolasjon av de innsatte ble dermed videreført.

Arkitektene Schirmer og von Hanno utarbeidet typetegninger som mange av disse såkalte 1860-fengslene er oppført etter. Typetegningene omfatter en cellebygning, en forbygning med rettsal og bolig, og en mellomgang som forbinder de to. Gjøvik fengsel er ett av disse distriktsfengslene. Det er uvisst hvor mange celleplasser fengselet opprinnelig hadde (muligens 20) og hvilken av typetegningene det kan være oppført etter. I dag har fengselet kapasitet til 22 innsatte.

Fengselet ble oppført som distriktsfengsel i 1863 og besto da av forbygning med bolig i første etasje og rettslokaler i andre etasje, en mellomgang og en cellebygning i to etasjer med loft og kjeller. Eneboligen/velferdsbygget skal allerede ha vært oppført på den tiden, men var da stall, bolig, bryggerhus.

Forbygningen har gjennomgått en funksjonsendring fra det opprinnelig. Etter en periode som pakkeri for arbeidsdriften er det i dag kontorer for administrasjonen i 1. etasje og skole i de tidligere rettslokalene i andre etasje. Cellebygningen brukes som opprinnelig.

Forbygningens eksteriør fremstår i stor grad som opprinnelig, med originale vinduer. Første etasjen er ombygd og planløsningen er endret. Andre etasje fremstår med nokså opprinnelig rominndeling og med mye opprinnelig interiør: lister, dører, gerikter, speil. Etasjen skal være renoverert i samråd med fylkeskommunens kulturminneavdeling.

Mellomgangen er betydelig endret både ut- og innvendig. Hovedinngangen til rettslokalet var opprinnelig via mellomgangen fra siden mot hagen.

Cellebygningens eksteriør fremstår i stor grad som opprinnelig. Det har vært gjort noen strukturelle endringer ved inngangen, der noen celler er bygget om til inngang og vaktrom. Det foreligger foreløpig ikke opplysninger om hvilke strukturelle endringer som har vært gjort, og heller ikke om hvilken planløsning fengselet opprinnelig hadde. Mye av den opprinnelige strukturen og interiørene er bevart. Cellegangen er stor og åpen med den opprinnelige trappen midt i rommet og gallerier på hver side. Opprinnelige bjelker og knekter.

Fengselet har et snekkerverksted og noen mindre lokaler for enkle aktiviteter. Deler av kjellerlokalene er bygget om med bl.a. treningsrom for innsatte.

Fengslet har et uteareal der deler er avspærret til luftetgård. Her ligger også eneboligen/velferdsbygget. Til fengslet hører en stor kjøkkenhage.

Eiendomshistorikk

1863 - Fengselet ble oppført som distriktsfengsel etter tegninger av Arkitektene Schirmer og von Hanno, og besto da av forbygning med bolig i første etasje og rettslokaler i andre etasje, en mellomgang og en cellebygning i to etasjer med loft og kjeller. Eneboligen/velferdsbygget skal allerede ha vært oppført på den tiden, men var da stall, bolig, bryggerhus.

Forbygningen har gjennomgått en funksjonsendring fra det opprinnelig, men eksteriøret fremstår som opprinnelig med originale vinduer.

Cellebygningens eksteriør fremstår i stor grad som opprinnelig. Det har vært gjort noen strukturelle endringer ved inngangen, der noen celler er bygget om til inngang og vaktrom. Mye av den opprinnelige strukturen og interiørene er bevart. Cellegangen er stor og åpen med den opprinnelige trappen midt i rommet og gallerier på hver side. Opprinnelige bjelker og knekter.

Mellomgangen er betydelig endret både ut- og innvendig. Hovedinngangen til rettslokalet var opprinnelig via mellomgangen fra siden mot hagen.

Verneverdige bygg

Byggnr: 8374
GAB nr: 155598492
Navn: ADM.BYGNING
Oppført: 1863

Byggnr: 8375
GAB nr: 155598492
Navn: CELLEAVD.
Oppført: 1862

Velferdsbygg/inspektørbolig, fengsel og gammel inspektørbolig med rettslokale. Opphavsrett: Statsbygg.

Oversikt Gjøvik fengsel mot Mjøsa. Opphavsrett: Kriminalomsorgen.

Hovedinngang, med cellefløy til venstre og rettslokal/opprinnelig inspektørbolig til høyre. Opphavsrett: Kriminalomsorgen.

Mellomgang, cellefløy og lufttegård. Fasader mot øst og nord. Med vei til opprinnelig inngang til rettslokalet og oppheng til lampe på cellefløy. Opphavsrett: Statsbygg.

Opprinnelig vei til rettslokalets hovedinngang, sett mot vei. NB. Tregjerde bygget over opprinnelig jernportal. Opphavsrett: Statsbygg.

Fengsel og velferdsbygg-bolig, sett fra hagen. Opphavsrett: Statsbygg.

Frukthagen vest for fengselet. Opphavsrett: Statsbygg.

Luftegård sett utenfra. Opphavsrett: Kriminalomsorgen.

Plankegjerdje og garasje. Opphavsrett: Statsbygg.

Garasje i krysset Skolegata/Hunnsvegen. Opphavsrett: Statsbygg.

Velferdsbygg-inspektørbolig. Fasade mot nord. Opphavsrett: Statsbygg.

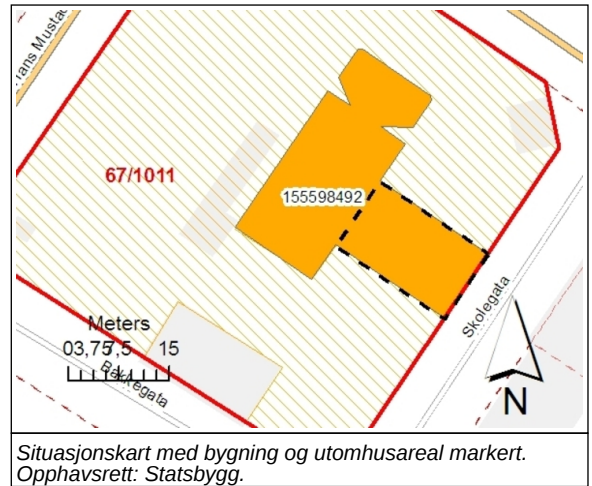
Port. NB. to portstolper til høyre ved huset. Opphavsrett: Statsbygg.

BYGNING 8374 ADM.BYGNING

Kompleks 2569 Vestoppland fengsel, Gjøvik avdeling

Bygnings- og eiendomsdata

Ansvarssted/etat:	STATSBYGG ØST
GAB nr:	155598492
Gnr/bnr:	67/1011
Oppført:	1863
Byggherre:	
Arkitekt:	Typetegninger av Schirmer og von Hanno
Opprinnelig funksjon:	Offentlig forvaltning
Nåværende funksjon:	Offentlig forvaltning
Bygningsart:	Fengsel
Regulering:	Uregulert: Vernegrad 2 i Kommunedelplan for bygningsvern, Gjøvik sentrum. Vedtatt 29.10.1998, Gjøvik kommune.
Vernestatus:	Annet vern: I vernegrad 2 i kommunedelplan for bygningsvern, Gjøvik sentrum.

Sammendrag bygningsbeskrivelse

Forbygningen/ adm.bygning ble oppført i tegl, som distriktsfengsel i 1863 i to etasjer med bolig i første etasje og rettslokaler i andre etasje, en mindre mellomgang og en cellebygning i to etasjer med loft og kjeller.

Eneboligen/velferdsbygget skal allerede ha vært oppført på den tiden, men var da stall, bolig, bryggerhus.

Sammendrag bygningshistorie

Gjøvik fengsel er ett av 56 distriktsfengsler som med hjemmel i lov om fengselsvesenet av 1857 ble oppført i 1863. Etter loven skulle hvert fengselsdistrikt ha minst ett distriktsfengsel som kunne romme samtlige straffanger i distriktet. Gjøvik fengsel er ett av disse distriktsfengslene - Vestoppland fengsels avdeling Gjøvik.

Arkitektene Schirmer og von Hanno utarbeidet typetegninger som mange av disse såkalte 1860-fengslene er oppført etter. Typetegningene omfatter en cellebygning, en forbygning med rettsal og bolig, og en mellomgang som forbinder de to.

Vern

Formål:	Formålet med vernet er å bevare Gjøvik fengsel som representant for den store utbyggingen av distriktsfengsler i 1860-årene.
Begrunnelse:	Forbygningen er godt bevart eksteriørmessig. Strukturen i leiligheten/1. etg er endret, men rettslokalene i 2. etg har både struktur og interiør godt bevart.
Omfang:	Eksteriør. Interiør: opprinnelig planløsning i 2. etg., dører, og originale elementer som dørhåndtak, vinduer, fylling, listverk og trapper (trapp fra rettslokaler til loft). Uteområde; Området innenfor eiendomsgrensen, merket på kart, derav luftegård og kjøkkenhage.
Vernekategori:	Verneklasse 2, bevaring

Mellomgang med hovedinngang og administrasjonsfløy. Opprinnelig inspektørbolig og rettslokale. I dag administrasjon og skole. Opphavsrett: Statsbygg.

Mellomgang med hovedinngang. Opphavsrett: Statsbygg.

BYGNING 8374 ADM.BYGNING

Kompleks 2569 Vestoppland fengsel, Gjøvik avdeling

Adm. bygning til venstre, mellomgang, cellefløy til høyre Opphavsrett: Statsbygg.

Administrasjonsfløy. Østgavl. Opprinnelig bolig og rettslokale. I dag administrasjon og skole. Fasade mot byen. Opphavsrett: Statsbygg.

Tidligere rettsal. Originale vinduer med fyllinger. Opphavsrett: Statsbygg.

Tidligere bolig. Originalt vindu med fylling. Opphavsrett: Statsbygg.

BYGNING 8374 ADM.BYGNING

Kompleks 2569 Vestoppland fengsel, Gjøvik avdeling

Tidligere rettsal. Opphavsrett: Statsbygg.

Dør med fyllinger, til tidligere rettsal. Opphavsrett: Statsbygg.

Trapp fra rettslokaler til loft. Opphavsrett: Statsbygg.

Tidligere rettsal detalj dørhåndtak. Opphavsrett: Statsbygg.

Frukthage vest for fengsel. Opphavsrett: Statsbygg.

Opprinnelig vei til hovedinngang. Opphavsrett: Statsbygg.

BYGNING 8375 CELLEAVD.

Kompleks 2569 Vestoppland fengsel, Gjøvik avdeling

Bygnings- og eiendomsdata

Ansvarssted/etat:	STATSBYGG ØST
GAB nr:	155598492
Gnr/bnr:	67/1011
Oppført:	1862
Byggherre:	
Arkitekt:	Typetegninger av arkitektene Schirmer og von Hanno
Opprinnelig funksjon:	Offentlig forvaltning
Nåværende funksjon:	Offentlig forvaltning
Bygningsart:	Fengsel
Regulering:	Uregulert: Vernegrad 2 i kommunedelplan for bygningsvern, Gjøvik sentrum. Vedtatt 29.10.1998, Gjøvik kommune.
Vernestatus:	Annet vern: Vernegrad 2 i kommunedelplan for bygningsvern, Gjøvik sentrum.

Sammendrag bygningsbeskrivelse

Celleavdelingen ble oppført i tegl, som del av distriktsfengsel i 1863 og besto da av forbygning i to etasjer med bolig i første etasje og rettslokaler i andre etasje, en mindre mellomgang og cellebygningen i to etasjer med loft og kjeller.

Det var utviklet et ventilasjons- og oppvarmingssystem med blåsebelg, spjeld, kanaler, rør og ventiler, som det fortsatt finnes vesentlige elementer fra.

Sammendrag bygningshistorie

Gjøvik fengsel er ett av 56 distriktsfengsler som med hjemmel i lov om fengselsvesenet av 1857 ble oppført i 1863. Etter loven skulle hvert fengselsdistrikt ha minst ett distriktsfengsel som kunne romme samtlige straffanger i distriktet.

Arkitektene Schirmer og von Hanno utarbeidet typetegninger som mange av disse såkalte 1860-fengslene er oppført etter. Typetegningene omfatter en cellebygning, en forbygning med rettsal og bolig, og en mellomgang som forbinder de to.

Vern

Formål:	Formålet med vernet er å bevare Gjøvik fengsel som representant for den store utbyggingen av distriktsfengsler i 1860-årene.
Begrunnelse:	Cellebygningen til Gjøvik fengsel fremstår i stor grad som opprinnelig, både eksteriørmessig og interiørmessig, og med mange originale bygningselementer intakt. Planløsningen er godt bevart med galleri og celler langs begge langsider, og trapp midt i rommet.
Omfang:	Eksteriør. Interiør: opprinnelig planløsning, korridor, galleri med bjelker og knekter, listverk, trapp fra korridor til galleri, samt originale elementer som enkelte dører, dørhåndtak, enkelte vinduer, nisjer for dobøtter i korridor og galleri. Elementer fra ventilasjons- og oppvarmingssystem med blåsebelg, spjeld, kanaler, rør og ventiler.
Vernekategori:	Verneklasse 2, bevaring

Fasade mot vest. Opphavsrett: Statsbygg.

Fasader mot nord og vest. Luftegård på venstre side. Opphavsrett: Statsbygg.

BYGNING 8375 CELLEAVD.

Kompleks 2569 Vestoppland fengsel, Gjøvik avdeling

Fasade mot øst. Opphavsrett: Statsbygg.

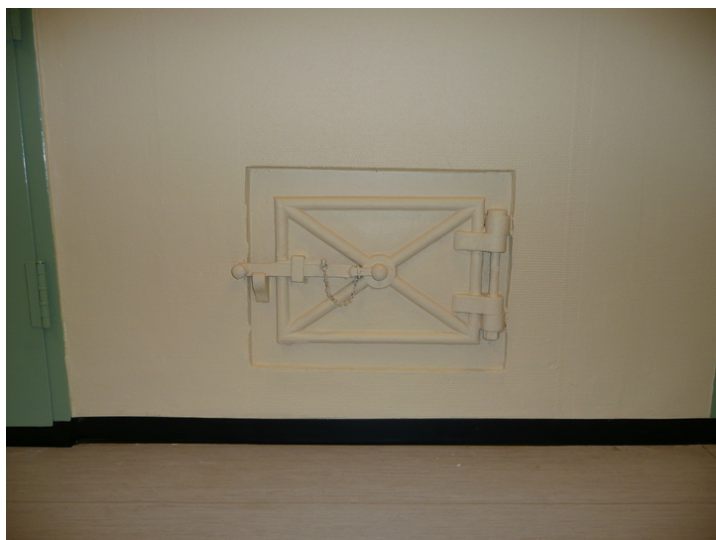
Opprinnelig trapp, galleri, bjelker og knekter i cellefløyen, 1. etg.
Opphavsrett: Statsbygg.

Korridor, 1. etg. Foto: Hylje Mortensen.

Cellegang, 2. etg. Opphavsrett: Statsbygg.

Luke for henting av dobøtte. Opphavsrett: Statsbygg.

Loft. Originale vinduer. Opphavsrett: Statsbygg.

BYGNING 8375 CELLEAVD.

Kompleks 2569 Vestoppland fengsel, Gjøvik avdeling

Fengsel og mellomgang. Dørhåndtak dør til loft. Opphavsrett: Statsbygg.

Loft, deler av ovn- og pipesystem. Opphavsrett: Statsbygg.

Smie i kjeller-Original blåsebelg. Opphavsrett: Statsbygg.

Del av røropplegg til oppvarmingssystem. Opphavsrett: Statsbygg.